

ความ ผิดในทางอาญานั้น โดยหลักแล้วต้องถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดินทั้งนั้น กรณีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือที่กฎหมายเรียกว่า ความผิดอันยอมความกันได้นั้น ถือเป็นข้อยกเว้นซึ่งจะต้องมีกฎหมาย บัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจง

ความผิดอันยอมความกันได้นี้แตกต่างจากความผิดอาญาแผ่นดิน คือผู้เสียหายไม่ติดใจเอาแก่ผู้กระทำความผิด เช่นไม่ยอมรับทุกข์ ตำรวจก็จะสอบสวนผู้กระทำผิดมิได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 อันจะทำให้รัฐไม่อาจดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดไปโดยลำพังได้ หรือหากมีการดำเนินคดี เมื่อมีการถอนฟ้องหรือยอมความกัน สิทธินาคดีนั้นมาฟ้องก็จะกลับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39

การใช้กฎหมายอาญา

เมื่อการกระทำผิดเกิดขึ้น และการกระทำนั้นยอมความมิได้หรือเป็นความผิดอันยอมความได้ และผู้เสียหายติดใจที่จะให้มีการดำเนินคดีก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้อง เข้ามาเกี่ยวข้องโดยการนำตัวผู้กระทำผิดไปลงโทษ

แต่เนื่องจากการลงโทษทางอาญานั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน จึงมีหลักการยอมรับกันในทางกฎหมายที่ว่า "ไม่มีค วามผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย"

หลักเกณฑ์การใช้กฎหมายอาญา

1. ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในทางอาญาหากการกระทำนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้
2. กฎหมายอาญาจะย้อนหลังเป็นผลร้ายมิได้
3. ถ้อยคำในกฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนปราศจากการคลุมเครือ
4. กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด
5. หลักการตีความโดยเคร่งครัดมีดังนี้
 1. จะนำบท กฎหมายใกล้เคียง มาใช้เป็นผลร้ายมิได้
 2. จะนำ จารีตประเพณี มาใช้เป็นผลร้ายมิได้
 3. จะนำ หลักกฎหมายทั่วไป มาใช้เป็นผลร้ายมิได้

การตีความกฎหมายอาญา

การตีความกฎหมายอาญานั้นจะต้องตีความที่ถูกต้องโดยผู้ตีความชอบที่จะต้องใช้การผสมผสานของหลักเกณฑ์การตีความ โดยถือเอา การตีความตามความมุ่งหมาย ของตัวบทกฎหมายเป็นแกนนำ ส่วนหลักเกณฑ์การตีความกฎหมายอื่น ๆ นั้นเป็นเพียงปัจจัย ที่จะนำเข้าไปใกล้กับความหมายที่แท้จริงของตัวบทกฎหมายเท่านั้น

หลักการตีความกฎหมายทั่วไปที่นำมาใช้ตีความกฎหมายอาญาพอสรุปได้ดังนี้

1. การตีความตามหลักภาษา
2. การตีความตามความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบของกฎหมาย
3. การตีความตามประวัติความเป็นมาของกฎหมาย และ
4. การตีความตามความมุ่งหมายของตัวบทกฎหมาย

โครงสร้างของกฎหมายอาญาของไทย แบ่งออกเป็น 3 ภาคดังนี้

1. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป
2. กฎหมายอาญาภาคความผิด
3. กฎหมายอาญาภาคโทษ